

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ
ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
 (A COMPARATIVE EVALUATION OF GEOGRAPHY TEXTBOOKS USED IN GREECE)

Γιώργου Μ. Καδή*, Πτυχίο Π.Α.Κ.,
 Β.Α. Geography,
 Μ.Α. Geography College Teaching,
 Προέδρου του Γεωγραφικού Ομίλου Κύπρου

Εισαγωγή

Είναι γνωστό πως οι βασικότεροι παράγοντες που συμβάλλουν στην αποτελεσματική διδασκαλία ενός μαθήματος, ανεξάρτητα από τη βαθμίδα της εκπαίδευσης, είναι ο ίδιος ο δάσκαλος, το αναλυτικό και το ημερολόγιο πρόγραμμα και τα διδακτικά μέσα. Το διδακτικό εγχειρίδιο αποτελεί το σημαντικότερο διδακτικό μέσο γιατί αποτελεί το αυσιωδέστερο μέσο για επίτευξη του γενικότερου σκοπού και των επί μέρους διδακτικών στόχων ενός μαθήματος, με την προϋπόθεση ότι είναι εκσυγχρονισμένο και του γίνεται παιδαγωγικά ορθή χρήση τόσο από το δάσκαλο όσο και από τους μαθητές. Κοινή είναι η διαπίστωση ότι τα εγχειρίδια Γεωγραφίας που χρησιμοποιούνται σ' όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης της Ελλάδας βρίσκονται έξω από τη φιλοσοφία και το περιεχόμενο της Γεωγραφίας και από τις αρχές της παιδαγωγικής επιστήμης.

Σκοπός, λοιπόν, της εργασίας αυτής είναι

- i. Να αναφερθεί με συντομία στη φιλοσοφία και το περιεχόμενο της επιστήμης της Γεωγραφίας
- ii. Να παρουσιάσει τις γενικά αποδεκτές αρχές που διέπουν τη συγγραφή ενός σύγχρονου εγχειριδίου Γεωγραφίας
- iii. Να αξιολογήσει καλοπροαίρετα τα εγχειρίδια που χρησιμοποιούνται στη διδασκαλία της Γεωγραφίας και στις τρεις βαθμίδες της εκπαίδευσης στην Ελλάδα
- iv. Να καταλήξει στα σχετικά συμπεράσματα

Η φιλοσοφία και το περιεχόμενο της Γεωγραφίας: η Νέα Γεωγραφία

Οικοί μας και ξένοι μελετητές επεσήμαναν και επισημαίνουν την οδυνηρή παρεξήγηση που υπάρχει στην Ελλάδα για τη φιλοσοφία και το περιεχόμενο της επιστήμης της Γεωγραφίας και για τη μορφωτική αξία του μαθήματος της Γεωγραφίας.

* G.M. Kadis, President of the C.G.A., Pedagogical Academy, CYPRUS

Ο Στυλιανός Πουλόπουλος, συνταξιούχος καθηγητής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, αναφέρει:

"Στα σχολεία Μέσης Εκπαιδεύσεως η γεωγραφία διδάσκεται ατελέστατα από μη γεωγράφους, γιατί καθηγητές της γεωγραφίας δεν φροντίσαμε να κάνουμε. Διδάσκεται, λοιπόν, από φυσικομαθηματικούς, από φιλόλογους, αλλά και από θεολόγους και ιχνογράφους. Έτσι, βγάζουμε αποφοίτους του Γυμνασίου αγεωγράφητους, ... γίναμε δηλαδή λαός αγεωγραφήτων".¹

Σε δημοσιευμένη επιστολή της Διεύθυνσης Προγραμμάτων και Μελετών του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας περιλαμβάνονται και τα ακόλουθα: "Το μάθημα της Γεωγραφίας όντως έχει παραμεληθή εις την Μέσην Εκπαίδευσιν Ελλάδος, ο δε τρόπος διδασκαλίας ελάχιστα προάγει τους υψηλούς ανθρωπιστικούς αλλά και τεχνικο-οικονομικούς σκοπούς αυτού".²

Ο αμερικανός καθηγητής της Γεωγραφίας στο Πανεπιστήμιο της Φλόριδας Roger Kasprison σε κριτική του για τον "Οικονομικό και Κοινωνικό Άτλαντα της Ελλάδας" αναφέρει χαρακτηριστικά: "Είναι πραγματικά ειρωνία το γεγονός ότι η Γεωγραφία απουσιάζει ουσιαστικά από τη χώρα που πρωτοεμφανίστηκε. Γιατί, από τη μια δε διδάσκεται στα ελληνικά πανεπιστήμια και, από την άλλη, προσφέρεται σαν μια συσώρευση εγκυκλοπαιδικών γνώσεων στα άλλα επίπεδα της εκπαίδευσης της χώρας".³

Η φιλοσοφία και το περιεχόμενο της Γεωγραφίας, ωστόσο διαμορφωθούν όπως είναι σήμερα πέρασαν από τους ακόλουθους τέσσερις σταθμούς:⁴

- α) Η περίοδος Προδότου-Μεσαίωνα (5^{ος} π.Χ. - 15^{ος} μ.Χ. αιώνας).
- β) Η περίοδος της Αναγέννησης-Εμμανουήλ Κάντ (16^{ος} - 18^{ος} αιώνας).
- γ) Η περίοδος των Σχολών Γεωγραφίας (19^{ος} αιώνας).
- δ) Η περίοδος του 20^{ου} αιώνα και η Νέα Γεωγραφία.

Τα κύρια χαρακτηριστικά της Γεωγραφίας στον αιώνα μας είναι τα ακόλουθα:⁵

- Παρουσιάζεται στη Γεωγραφία η τάση της εξειδίκευσης.
- Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην Ανθρωπογεωγραφία και η Γεωγραφία παίρνει τη θέση της στις κοινωνικές επιστήμες.
- Εμπλουτίζεται, αξιολογείται και αναμορφώνεται το περιεχόμενο

της Γεωγραφίας, πάντα στα πλαίσια του συνθετικού της χαρακτήρα και του ιδιαίτερου της χαρακτήρα ως επιστήμης του χώρου.

- Η Γεωγραφία παύει να είναι απλή περιγραφική, περιοχική ή απλή μελέτη αλληλοεξαρτήσεων και αντικρίζεται ως η δυναμική επιστήμη του χώρου.

- Η μελέτη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος μέσα από τοπικές και υπαίθριες μελέτες, που αναφέρονται σε προβλήματα διατήρησης και ανάπτυξης του χώρου, προσδίδει ένα ξεχωριστό ρόλο στη Γεωγραφία.

- Νέα μέσα (φωτογραφίες από δορυφόρους, αεροφωτογραφίες, φωτογραμμετρία, ηλεκτρονικοί υπολογιστές κ.ά.) υποβοηθούν το γεωγράφο να καταπιαστεί πιο αποτελεσματικά και με περισσότερη ακρίβεια στην κατασκευή, μελέτη και ερμηνεία του γεωγραφικού χάρτη.

- Σύγχρονες και πιο αποτελεσματικές ποσοτικές (quantitative) και ποιοτικές (qualitative) μέθοδοι προσφέρονται για γεωγραφική έρευνα, παρόλο που η γεωγραφική έρευνα επισκιάζεται στον αιώνα μας από "έρευνες πολυθρόνας" (armchair researches).

- Η ύλη της Γεωγραφίας προσεγγίζεται εκλεκτικά και οργανώνεται σύμφωνα με τα δεδομένα της έρευνας της ψυχολογίας της μάθησης.

- Παρουσιάζεται μια πληθώρα μεθόδων και μέσων διδασκαλίας της Γεωγραφίας.

- Γύρω στο 1960 παρουσιάζεται και επικρατεί η Νέα Γεωγραφία.

Η Νέα Γεωγραφία προκάλεσε την αντίδραση των παραδοσιακών γεωγράφων.

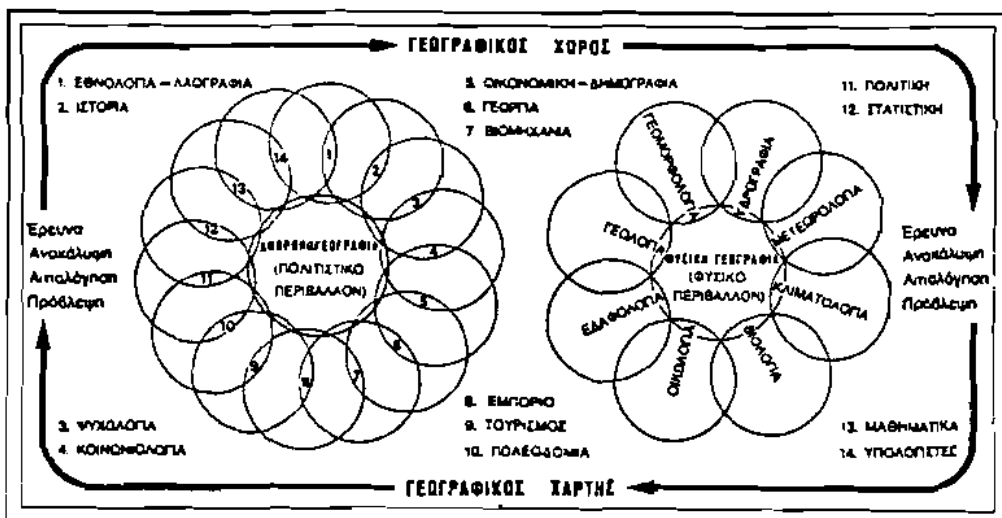
Είναι γνωστό ότι σχεδόν πάντα το νέο εξισώνεται με το καλύτερο στην περίπτωση της Νέας Γεωγραφίας, όμως, δεν υπάρχουν τόσα πολλά νέα γεωγραφικά στοιχεία, μια και πολλά από τα νέα στοιχεία που εισηγείται (κοινωνική γεωγραφία, ανθρώπινη οικολογία, νοητικοί χάρτες) υπάρχουν σε εργασίες γεωγράφων που έζησαν στα μέσα του 19ου αιώνα και στις αρχές του εικοστού αιώνα. ⁶Εκείνο που βασικά χαρακτηρίζει τη Νέα Γεωγραφία είναι η μεθοδολογία και οι σκοποί της.

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Νέας Γεωγραφίας είναι τα ακόλουθα πέντε: ⁷

- Δίνει περισσότερο βάρος στην Ανθρωπογεωγραφία παρά στη φυσική Γεωγραφία.

Φυσική Γεωγραφία - Γεωγραφία Θεόφραστος - Τμήμα Γεωλογίας. Α.Π.Θ.

- Εισαγείται ένα θεωρητικό υπόβαθρο βασισμένο σε παραγωγικά συστήματα (deductive systems) και μοντέλα.
- Καταπιάνεται με κείρια προβλήματα του γεωγραφικού χώρου που σχετίζονται με τη διαβίωση και ακόμα την ίδια την επιβίωση του σημερινού ανθρώπου.
- Παρουσιάζει μια πληθώρα προσεγγίσεων σε θέματα έρευνας και διδασκαλίας.
- Υιοθετεί μια νέα μεθοδολογία και νέους σκοπούς στην προσέγγιση του περιεχομένου της Γεωγραφίας.

Η δομή και το περιεχόμενο της Νέας Γεωγραφίας (Γ.Μ. Καδή, Νέα Γεωγραφία: Βιβλίο 1, Λευκωσία: Εκδόσεις Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, 1986, 6.14.

Το πιο πάνω σχήμα μας υποβάλλει τα ακόλουθα:

- Τα αντικείμενα και τα μέσα μελέτης της Γεωγραφίας είναι ο γεωγραφικός χώρος (η Γεωγραφία είναι η επιστήμη του χώρου) και ο γεωγραφικός χάρτης.
- Η Γεωγραφία είναι μια συνθετική επιστήμη, η οποία δανείζεται επιστημονική πληροφόρηση από άλλες επιστήμες, με σκοπό τη μελέτη και ερμηνεία του γεωγραφικού χώρου.
- Η Νέα Γεωγραφία, ως κοινωνική επιστήμη, δίνει περισσότερο βάρος στην Ανθρωπογεωγραφία, αναγνωρίζοντας συγχρόνως στον άνθρωπο ένα δυναμικό ρόλο για αλλαγές (θετικές ή και αρνητικές) στην επιφάνεια του πλανήτη της.

- Η Νέα Γεωγραφία είναι η επιστήμη που ερευνά, ανακαλύπτει, αιτιολογεί και προβλέπει τις συνεχείς αλλαγές που γίνονται στο χώρο, αποτελέσματα κυρίως των δραστηριοτήτων του ανθρώπου.

- Η Νέα Γεωγραφία ενδιαφέρεται και για το ΤΙ και το ΠΟΥ αλλά περισσότερο για το ΓΙΑΤΙ και το ΠΩΣ ένας συγκεκριμένος γεωγραφικός χώρος

α) οργανώνεται

β) παρουσιάζει προβλήματα ανάπτυξης

γ) έχει μια ξεχωριστή φυσιογνωμία

δ) αλλάζει συνεχώς (με διαφορετικό ρυθμό και σε διαφορετική συγκριτικά έκταση).

Οι αρχές που διέπουν τη συγγραφή ενός σύγχρονου εγχειριδίου Γεωγραφίας

Οι αρχές που διέπουν τη συγγραφή ενός εγχειριδίου Γεωγραφίας πρέπει να στηρίζονται στη φιλοσοφία, το περιεχόμενο και στις σύγχρονες τάσεις της διδασκαλίας του θέματος και είναι οι ακόλουθες:⁸

1. Συνέπεια προς το περιεχόμενο και τη φιλοσοφία της Γεωγραφίας ώστε το μεγαλύτερο ποσοστό της ύλης να αναφέρεται στην Ανθρωπογεωγραφία.

2. Εκλεκτική προσέγγιση της ύλης ώστε να δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στα ουσιώδη στοιχεία της ύλης.

3. Σπειροειδής διάταξη της ύλης (οι έννοιες επαναφέρονται ευκαιριακά, συμπληρώνονται, αξιολογούνται).

4. Παρουσίαση της ύλης με δυο ή και περισσότερους από τους ακόλουθους τρόπους:

- Θεματικές ενότητες

- Περιπτωσιακές μελέτες

- Συγκριτικές μελέτες

- Δειγματικές μελέτες

- Διαθεματική προσέγγιση

5. Συνέπεια στην παρουσίαση των γεωγραφικών χαρτών ως προς τα έξι ουσιώδη στοιχεία ενός γεωγραφικού χάρτη (γεωγραφικές συντεταγμένες, πλαίσιο, τίτλος, υπόμνημα, προσανατολισμός, κλίμακα).

6. Δημιουργικές εργασίες και έρευνες που στηρίζονται στα βιώματα των μαθητών και στοχεύουν στην ανάληψη από τους έδους τους μαθητές υπαίθριων και τοπικών μελετών του φυσικού και του πολιτιστικού περιβάλλοντος.

7. Δημιουργικές εργασίες που κατατείνουν σε μια "ισορροπημένη μάθηση" (προσφορά βασικής γνώσης, καλλιέργεια στάσεων, ανάπτυξη δεξιοτήτων και ικανοτήτων).
8. Εικονογράφηση που καλύπτει τουλάχιστον το 50% των σελίδων του βιβλίου.

Αξιολόγηση των εγχειριδίων Γεωγραφίας που χρησιμοποιούνται στα σχολεία της Ελλάδας

Α. ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Εμείς και ο κόσμος: Μελέτη του περιβάλλοντος

Θετικά στοιχεία:

- Η οργάνωση της ύλης κατά θεματικές ενότητες
- Η διαθεματική προσέγγιση της ύλης
- Οι έρευνες που παρατίθενται στο τέλος κάθε ενότητας
- Οι κεντρικές ιδέες (κύρια σημεία) που τονίζονται ιδιαίτερα.
- Η άρτια εικονογράφηση που αποτελεί πρόκληση για προβληματισμό και εκμείευση βιωμάτων.

Αρνητικά στοιχεία

- Οι πολλές εργασίες κάθε ενότητας
- Ο λανθασμένος τρόπος παρουσίασης των νέων εννοιών (π.χ. στις σελίδες 38-45, του βιβλίου της Γ' τάξης, παρουσιάζονται πολλές έννοιες σε κάθε μάθημα ιδιαίτερα στις σελίδες 44-48 παρουσιάζονται σ' ένα μάθημα 33 έννοιες!...).
- Η λανθασμένη παρουσίαση της έννοιας του γεωγραφικού χάρτη και ιδιαίτερα της κλίμακας (η κλίμακα χάρτη, που προσφέρεται σε μαθητές της Γ' τάξης του δημοτικού σχολείου είναι η γραμμική κλίμακα). Δεν υιοθετείται η αρχή (5) για τη συγγραφή ενός εγχειριδίου Γεωγραφίας.

Εγχειρίδια που χρησιμοποιούνται στον ανώτερο κύκλο του δημοτικού σχολείου

- A. Κωστοπούλου και Β. Κωστοπούλου, Γεωγραφία της Ελλάδας (Δ' Δημοτικού).
- A. Κωστοπούλου και Β. Κωστοπούλου, Γεωγραφία Ευρώπης (Ε' Δημοτικού).

Θετικό στοιχείο

Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Θεόφραστος - Τμήμα Γεωλογίας. Α.Π.Θ.
 Η εικονογράφηση των βιβλίων.

Αρνητικά στοιχεία

- Οι επτά από τις οκτώ αρχές συγγραφής ενός σύγχρονου εγχειριδίου Γεωγραφίας δεν υιοθετούνται."
- Η προσέγγιση της Γεωγραφίας είναι περιοχική, κάτι που έχει εγκαταλειφθεί στις αναπτυγμένες χώρες εδώ και σαράντα σχεδόν χρόνια.
- Υπάρχουν πολλές επιστημονικές ανακρίβειες όπως για παράδειγμα η χρήση του όρου "γεωφυσικός χάρτης" (Α. Κωστοπούλου, Γεωγραφία της Ευρώπης, σελ. 28) που έπαψε να χρησιμοποιείται εδώ και είκοσι χρόνια από τότε χρησιμοποιείται ο όρος γεωμορφολογικός ή φυσιογραφικός χάρτης. Στη σελ. 32, του ίδιου εγχειριδίου, αναφέρονται τα ακόλουθα "Η χώρα μας έχει μεσογειακό κλίμα με δροσερό καλοκαίρι και μαλακό χειμώνα"!!!

Β. ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΓΥΜΝΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Γενικά, η διαβάθμιση του Αναλυτικού Γεωγραφίας όπως έχει σήμερα είναι λανθασμένη (Κόσμος, Ευρώπη, Ελλάδα). Θα έπρεπε να ήταν Ελλάδα, Ευρώπη, Κόσμος.

Α. Ζαμανή, Γ. Λειβαδίτη, Β. Σαμπώ, Γεωγραφία των ΗΠείρων
(Α' Γυμνασίου).

Θετικό στοιχείο:

Η εικονογράφηση του εγχειριδίου

Αρνητικά στοιχεία

- Οι επτά από τις οκτώ αρχές συγγραφής ενός σύγχρονου εγχειριδίου Γεωγραφίας δεν υιοθετούνται.
- Γίνεται λανθασμένη χρήση όρων (π.χ. ο όρος υπανάπτυκτες χώρες" αντί αναπτυσσόμενες χώρες στη σελ. 47).
- Τέτοια προσέγγιση της Γεωγραφίας υπήρχε στις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ο.Κ. πριν το 1945!..
- Η παρουσίαση της Γεωγραφίας της Κύπρου είναι, για να πω το λιγότερο, απαράδεκτη. Η Κύπρος κατατάσσεται στις χώρες της Ασίας, γίνεται, κατά τρόπο λανθασμένο, περισσότερη αναφορά στην ιστορία της Κύπρου (66. 56-37), αναφέρεται ότι η Κύπρος παρά ει βαμβάκι και σιδηρομετάλλευμα και ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού της Κύπρου είναι αγροτικός πληθυσμός!...

Σ. Ο. Μαγκλαρή και Σ. Παπασημακόπουλου, Γεωγραφία της Ευρώπης

Θετικό στοιχείο:

Η εικονογράφηση του εγχειριδίου

Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Θεόφραστος - Τμήμα Γεωλογίας. Α.Π.Θ.

Αρνητικά στοιχεία:

- Οι επτά από τις οκτώ αρχές συγγραφής ενός σύγχρονου εγχειριδίου Γεωγραφίας δεν υιοθετούνται.
- Η Κύπρος δεν εντάσσεται στην Ευρώπη (σσ. 198-199).
- Γίνεται εκτενής αναφορά στη φυσική Γεωγραφία (σσ. 1-40) και σε πολλές και δύσκολες έννοιες.
- Η δομή του εγχειριδίου παρουσιάζει σοβαρά προβλήματα που αντιμάχονται τη χρήση του για σκοπούς διδασκαλίας (το 100% των καθηγητών Γεωγραφίας στην Κύπρο έχει απορρίψει το βιβλίο ως διδακτικό εγχειρίδιο).

Ηλ. Μαρσιολάκου και Χρ. Σιδέρη, Στοιχεία Γενικής Γεωγραφίας της Ελλάδας (Γ' Γυμνασίου).

Θετικά στοιχεία

- προσέγγιση της ύλης κατά θεματικές ενότητες.
- πλούσια εικονογράφηση, αρκετά σχεδιαγράμματα.

Αρνητικά στοιχεία

- Τέσσερις από τις αρχές συγγραφής ενός σύγχρονου εγχειριδίου Γεωγραφίας (οι αρχές 3,5,6 και 7) δεν υιοθετούνται.
- Ελάχιστη αναφορά γίνεται στο χώρο ώστε να υπάρχει περίπτωση ο μαθητής να μάθει απ'έξω το βιβλίο και να μη ξέρει... πού βρίσκεται η Πάτρα!
- Γίνεται λανθασμένη χρήση σημαντικών όρων, όπως του όρου αστυφυλία (σ. 41). Ως γνωστό, αστυφυλία είναι η τάση, η ροπή, η επιθυμία που έχουν οι κάτοικοι της υπαίθρου για να ζήσουν στο αστικό περιβάλλον. Η μετακίνηση πληθυσμού από τις αγροτικές στις αστικές περιοχές αποδίδεται με τους όρους εξαστισμός ή αστικοποίηση.

Γ. ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΕΤΙΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΑΚΑΔΗΜΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Π.Α. Αραμπατζή, Γεωγραφία (με Στοιχεία Γεωλογίας-Ορυκτολογίας)

- πλήρης ασυνέπεια προς τις οκτώ αρχές συγγραφής ενός σύγχρονου εγχειριδίου Γεωγραφίας.
- Τελείως αναχρονιστικό και ακατάλληλο εγχειρίδιο για την εκπαίδευση στη Γεωγραφία των αυριανών δημοδιδασκάλων.
- Παρουσιάζει σοβαρές ανακρίβειες όπως οι ακόλουθες:

"Η γεωγραφία γράφει τις γνώσεις της γεωλογίας θα ήταν αδύνατη" (σελ. 10)

Ο Θαλής ο Μιλήσιος και ο Αναξίμανδρος θεωρούνται σαν οι πρώτοι Γεωγράφοι (σ. 8).

-Η ιστορική εξέλιξη της Γεωγραφίας φθάνει μέχρι τα μέσα του 19ου αιώνα (σ. 11), ενώ οι σημαντικότερες αλλαγές στη φιλοσοφία και το περιεχόμενο της Γεωγραφίας έγιναν τον 20^ο αιώνα (Νέα Γεωγραφία).

-Ενώ γίνεται κάποια αναφορά στην εισαγωγή για την Ανθρωπογεωγραφία (σελ. 8), στη συνέχεια δε γίνεται καμιά παρουσίαση ύλης της Ανθρωπογεωγραφίας και το εγχειρίδιο καταπιάνεται κυρίως με θέματα Γεωλογίας.

-Δεν γίνεται καμιά αναφορά στη διδακτική της Γεωγραφίας.

Δ.Χ. Σπανού, Γεωγραφία (2^η Έκδοση)

- Πλήρης ασυνέπεια προς τις οκτώ αρχές συγγραφής ενός σύγχρονου εγχειριδίου Γεωγραφίας.

- Τελείως αναχρονιστικό και ακατάλληλο εγχειρίδιο για την εκπαίδευση στη Γεωγραφία των αυριανών δημοσιδασκάλων.

- Το εγχειρίδιο ασχολείται μόνο με τη Φυσική Γεωγραφία (σήμερα η Φυσική Γεωγραφία καταλαμβάνει μόνο γύρω στα 30% της ύλης της Γεωγραφίας το υπόλοιπο της ύλης είναι Ανθρωπογεωγραφία).

-Τα βασικά βοηθήματα του συγγραφέα (όπως αναφέρονται στον "πρόλογο") δεν έχουν καμιά σχέση με τη φιλοσοφία και το περιεχόμενο της Γεωγραφίας.

-Η ιστορική εξέλιξη της Γεωγραφίας περιορίζεται σε μια σελίδα! .. και φθάνει μέχρι το 19^ο αιώνα! ...

-Παρουσιάζεται άγνοια του συγγραφέα στη χρήση των προβολών χαρτών. Στη σελ. 19, για παράδειγμα, παρουσιάζονται οι φυτογεωγραφικές περιοχές του κόσμου σε προβολή Mercator!..

Οι Γεωγραφικοί Άτλαντες που χρησιμοποιούνται στα σχολεία της Ελλάδας είναι το ίδιο αναχρονιστικοί όπως και τα εγχειρίδια Γεωγραφίας και αντανακλούν την ταύτιση της Γεωγραφίας με τη συσσώρευση εγκυκλοπαιδικών γνώσεων.

Συμπεράσματα - Εισηγήσεις

Η συγκριτική αξιολόγηση των εγχειριδίων που χρησιμοποιούνται στη διδασκαλία της Γεωγραφίας στα σχολεία της Ελλάδας έδειξε την ακαταλληλότητα των εγχειριδίων αυτών για σκοπούς διδασκαλίας της

Γεωγραφίας. Τα εγχειρίδια αυτά αντικατοπτρίζουν την παρεξήγηση που δυστυχώς υπάρχει ακόμα στην Ελλάδα για τη Γεωγραφία, ώστε το μάθημα της Γεωγραφίας να ταυτίζεται με τις ταξιδιωτικές έντυπώσεις και με τις εγκυκλοπαιδικές γνώσεις. Το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων θα πρέπει να αντικρίσει με όλη τη δέουσα σοβαρότητα το δράμα που αντιμετωπίζει η Γεωγραφία στην εκπαίδευση της Ελλάδας δημιουργώντας Τμήματα Γεωγραφίας στα Ελληνικά Πανεπιστήμια, εκσυγχρονίζοντας τα Αναλυτικά προγράμματα Γεωγραφίας και ετοιμάζοντας σύγχρονες προδιαγραφές για συγγραφή νέων εγχειριδίων Γεωγραφίας.

Είναι εθνική πρόκληση, η Γεωγραφία, που γεννήθηκε στην ελληνική γη, να βρoσκεται στην ίδια γη παρεξηγημένη και ενταφιασμένη!

Γιώργος Μ. Καδής

Πηγές αναφοράς

1. Στυλιανός Πουλόπουλος, "Οι Γεωγραφικές Σπουδές και η Εθνική τους Σημασία για την Ελλάδα", Γεωγραφικά Χρονικά, Τόμος 5-6, (Ιαν. 1974), σ.179.
2. Κ. Χάρη, "Το Αναλυτικό πρόγραμμα της Γεωγραφίας", Γεωγραφικά Χρονικά, Τόμος 7-8 (Δεκ.1975), σ.141.
3. Roger Kasperson, "The Economic and Social Atlas of Greece", Economic Geography, Vol. 43, p.94.
4. Γιώργου Μ. Καδή, Νέα Γεωγραφία (Βιβλίο 1), Λευκωσία: Εκδόσεις Παιδαγωγ. Ινστιτούτου, 1986, σσ.1-12.
5. Philippe Pinchemel, "The Aims and Values of Geographical Education" in New Unesco Source Book for Geography Teaching, Paris: Longman Group, 1982, pp. 1-15.
6. Geoffrey Martin, "Preservation of the History of Geography", Journal of Geography, Vol.84 (Sept.-October 1985), pp.186-188.
7. Γιώργου Μ. Καδή, Νέα Γεωγραφία (Βιβλίο 1), Λευκωσία: Εκδόσεις Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, 1986, σσ.14-35.
8. Simon Catling, Firth, et al, Outset Geography (1-4
Edinburg: Oliver and Boyd, 1983, pp.54-56.
Norman Graves, Geography in Education, London: Heinemann, 1980, pp.191-207.

ABSTRACT

The textbooks which are in use for the teaching of a subject provide evidence of its status within a given educational system. The misunderstanding that exists in Greece over the philosophy and nature of geography is reflected in the textbooks which are in use. The absence of the departments of Geography from the Greek Universities and the anachronistic way of the teaching of Geography at the Greek Teachers Training Colleges (Pedagogical Academies) had a negative effect on the perception of Geography that exists among the Greek educators and the general public. This perception that faces Geography as an accumulation of encyclopedic knowledge lead Geography to be the most neglected subject in the educational system of Greece, a situation that has been perceived by foreign and Greek researches. The comparative study of the textbooks of Geography that are in use at all levels of the education of Greece has shown an anachronism in the nature of Geography. Some evidence of this anachronism is the coincidence of Geography with the encyclopedic knowledge, the adoption of environmental determinism, the inconsistency in the presentation of the geographical maps to the five essential of the map, the absence of any effort for a selective presentation of the subject-matter of geography (comparative study, case study, sample, study etc.) and the limitation of all evaluation question on general knowledge (what and where) without any reference to the Why and How and to attitudes, skills and abilities. It is suggested that the Ministry of Education of Greece might find the right solution to remedy the negative situation pointed out by the present work.
